

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

ROCHE protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

(članci 6., 8., 10., 13., 14. i 1. Protokola br. 1)

Presuda velikog vijeća od 19. listopada 2005. godine

Nema povrede članka 6. stavak 1. (pristup sudu)

Nema povrede članka 1. Protokola broj 1 (pravo na zaštitu vlasništva)

Nema povrede članka 14. (zabrana diskriminacije)

Nema povrede članka 13. (pravo na djelotvorno pravno sredstvo)

Povreda članka 8. (pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života)

Nema povrede članka 10. (sloboda izražavanja)

ČINJENICE

Predmet se odnosi na zahtjev kojeg je podnio državljanin Ujedinjenog Kraljevstva, Thomas Michael Roche, rođen 1938. godine, koji živi u Lancashire (UK).

Godine 1953. obolio je od visokog tlaka a sada boluje od hipertenzije, bronhitisa i bronhijalne astme. Nije u radnom odnosu od 1988. godine i vodi se kao invalidna osoba. Smatra da su njegovi zdravstveni problemi nastali kao posljedica toga što je, tijekom 1962. i 1963. godine sudjelovao u testiranju iperita (eng. Mustard gas) i nervnog plina koji su provedeni pod pokroviteljstvom britanske vojske i ustanove za kemijsku i biološku obranu (CBDE) u Porton Down Barracks (Engleska).

Od 1987. intenzivno je tražio pristup svom vojnom dosjeu kroz medicinske i političke kanale, no s ograničenim uspjehom. Dana 10. lipnja 1991. godine podnio je zahtjev za vojnu penziju. Dana 28. siječnja 1992. godine nadležno tijelo, državni tajnik, odbacio je njegov zahtjev budući da nije dokazao uzročnu vezu između provedenih testiranja i svog zdravstvenog stanja.

Godine 1994. zaprijetio je da će podnijeti sudsku tužbu zbog, između ostalog, nemara Ministarstva obrane. Dana 3. kolovoza 1995. godine državni tajnik izdao je certifikat, temeljem članka 10. Zakona o krunskom postupku iz 1947. (Crown Proceedings Act 1947), kojim je onemogućio takvo postupanje u odnosu na događaje koji su se dogodili prije 1987. godine, s druge strane dozvoljavajući takvim osobama da podnesu zahtjev za vojnu mirovinu.

U studenom 1998. godine, slijedom presude Europskog suda za ljudska prava od 9. lipnja 1998. godine u predmetu *McGinley and Egan protiv Velike Britanije*, podnositelj se žalio mirovinskom žalbenom tribunalu (Pension Appeal Tribunal, PAT, dalje: PAT). Zatražio je uvid u službene podatke prema pravilu 6 (1) Pravilnika PAT-a, kako bi mirovinskom žalbenom tribunalu omogućio da odluči je li njegova bolest uzrokovana ili pogoršana

testiranjem plina u Porton Downu. U veljači 2001. godine PAT je naredio ministarstvu obrane da osigura uvid u određene kategorije dokumenata, što je tijekom 2001. i 2002. godine učinjeno.

Dana 14. siječnja 2004. godine PAT je zaključio, oslanjajući se na mišljenje vještaka, da ne postoji dokaz koji bi povezao podnositeljevu izloženost plinu sa njegovim sadašnjim zdravstvenim stanjem. Testiranje iperitom predviđeno je kako bi se testirala otpornost vojnih uniformi, a ne sam plin. Osim toga, nakon smrtnog slučaja u Porton Downu 1953. godine, poduzete su mjere sigurnosti kako bi se osiguralo da dobrovoljci budu izloženi samo sigurnim dozama plina. Međutim, PAT je također uzeo u obzir da su "poteškoće", koje je doživio podnositelj prilikom dobivanja podataka koji su dostavljeni PAT-u, bile "zabrinjavajuće".

Dana 11. svibnja 2004. godine podnositelj je zatražio dozvolu za podnošenje žalbe Visokom Sudu (High Court). Dana 8. listopada 2004. godine Visoki Sud je dozvolio žalbu i uputio predmet natrag PAT-u radi daljnjeg saslušanja. Postupak i dalje traje.

Dana 18. travnja 2005. godine Vlada je dopustila uvid u daljnjih 11 dokumenata, od kojih 8 podnositelj prije nije vidio.

Od 1998. godine postoji sustav koji omogućava sudionicima testiranja u Porton Downu da dobiju sažetak rezultata svojih testiranja i da vide originalne dokumente u Porton Downu. Osim toga, 2001. godine osnovan je Program medicinske procijene dobrovoljaca iz Porton Downa (Porton Down Volunteers Medical Assessment Programme) čiji je cilj bio istražiti zdravstvene probleme sudionika. Studija je uključivala 111 ljudi, ali ne i kontrolnu grupu. U izvješću, objavljenom u travnju 2004. godine, zaključeno je da na kliničkoj osnovi, ne postoji dokaz koji bi podržao tezu da su sudionici testiranja u Porton Downu razvili bilo kakve dugotrajne neželjene zdravstvene posljedice ili neobične uzorke bolesti u usporedbi sa onima drugog stanovništva istih godina. Daljnja studija o smrtnosti i broju oboljelih od karcinoma među sudionicima Porton Downa, još uvijek se provodi.

PRETHODNI POSTUPAK PRED SUDOM

Zahtjev podnositelja, upućen 31. siječnja 1996. godine Europskoj komisiji za ljudska prava, prosljeđen je 1. studenog 1998. godine Europskom sudu za ljudska prava. Dana 23. svibnja 2002. godine predmet je proglašen djelomično dopuštenim, a 25. ožujka 2004. nadležno vijeće ustupilo je nadležnost velikom vijeću. Dana 20. listopada 2004. godine održana je rasprava u zgradi Europskog suda.

PRIGOVOR

Podnositelj prigovara da su mu zbog uskraćivanja odgovarajućeg pristupa informaciji u odnosu na testiranje u kojem je sudjelovao u Porton Downu, povrijeđena prava iz članka 8. i 10. Konvencije. Također je prigovorio da certifikat, kojeg je izdao državni tajnik sukladno članku 10. Zakona iz 1947. godine, predstavlja povredu njegovog prava na pristup sudu, zajamčenog člankom 6. stavak 1. i člankom 1. Protokola broj 1. posebno i u svezi s člankom 14. Također se pozvao i na članak 13.

ODLUKA SUDA

Članak 6. stavak 1

Sud je prihvatio objašnjenje Žalbenog suda Ujedinjenog Kraljevstva (United Kingdom Court of Appeal) i Doma Lordova (House of Lords) o primjeni članka 10. Zakona iz 1947. u domaćem pravu.

Dom Lordova je utvrdio da nije namjera članka 10. da vojnicima povjeri supstantivno pravo na naknadu štete od Krune. Utvrdio je da ne postoji građanska odgovornost Krune prema vojnicima u okolnostima predviđenim navedenim člankom. Lordovi su vrlo jasno utvrdili da prije 1947. godine, nitko nije mogao pokrenuti deliktan postupak protiv Krune. Članak 2. Zakona iz 1947. godine po prvi put je omogućio pokretanje deliktanog postupka protiv Krune, no taj članak se izričito vezao na članak 10. Zakona. Članak 10. je propisao da niti osoba niti Kruna ne mogu biti deliktan odgovorni za bilo kakvo djelovanje ili propust pripadnika oružanih snaga Krune kad, u obavljanju službene dužnosti, drugom pripadniku oružanih snaga koji je također na dužnosti, bude nanesena ozljeda. Iz toga proizlazi da članak 10. nije otklonio vrstu odgovornosti koja bi se mogla dokazivati pred sudom niti dodijelio imunitet od ranije priznate odgovornosti; takva vrsta odgovornosti prije nije postojala niti je bila predviđena Zakonom iz 1947. Utvrđeno je da je članak 10. zapravo odredba supstantivnog prava koja je izdvojila pravo pripadnika oružanih snaga u odnosu na naknadu štete protiv Krune i koji je umjesto toga propisao, kao stvar supstantivnog prava, mirovinsku shemu za ozljede dobivene u tijeku službe, a koja nije uključivala načelo krivnje.

Sud je utvrdio da članak 10. treba biti tumačen u tom smislu, uzimajući u obzir smisao Zakona te da treba omogućiti odobravanje mirovine ozlijeđenim službenim osobama s tim da se izbjegne dokazivanje da je do povrede došlo tijekom službe. Također, smisao članka 10. je izdavanje certifikata u slučaju kad su traženi uvjeti ispunjeni. Radi se o praksi staroj već 40 godina koja je utvrđena do te mjere da bi svaki odvjetnik savjetovao obavezno izdavanje certifikata iz članka 10.

Članak 10. nije uključivao zadiranje uprave u sudstvo već se odnosio na odluku Parlamenta iz 1947. godine, da u slučaju kad pripadnik oružanih snaga zadobije ozljedu u službi, nema pravo pokrenuti sudski postupak već stiče pravo na naknadu iz mirovinskog fonda. U tom slučaju, certifikat državnog tajnika služio je samo kao potvrda da je povreda dobivena za vrijeme službe čime bi se omogućio pristup tom fondu.

Slijedom rečenog, Sud je utvrdio da podnositelj nije imao (građansko) "pravo" priznato prema domaćem pravu koje bi omogućilo primjenu članka 6. stavak 1. Zbog toga nije bilo potrebno ocjenjivati podneske stranaka koji su se odnosili na proporcionalnost u odnosu na navedeno ograničenje odnosno s obzirom na Vladin prigovor da članak 6. nije primjenjiv iz drugih razloga.

Sud je zaključio da članak 6. nije primjenjiv i da nema povrede navedenog prava.

Članak 1 Protokola br. 1

Sud je primijetio da je podnositelj prigovarao da ima "pravo vlasništva" na istoj osnovi na kojoj je tvrdio da ima "građansko pravo" u smislu članka 6. stavak 1. Sud je smatrao da nema osnove u domaćem pravu za takav zahtjev. Budući da podnositelj nije imao pravo vlasništva u smislu članka 1. Protokola br. 1., ono se ne primjenjuje. Zbog toga nema povrede članka 1. Protokola br. 1.

Članak 14.

Uzimajući u obzir da je utvrđeno da podnositelj nema "građansko pravo" niti "pravo vlasništva" u smislu članka 6. stavak 1 i članka 1. Protokola 1., te da se niti jedan članak ne primjenjuje, Sud je smatrao da se članak 14., u vezi s člankom 6. stavak 1 ili člankom 1. Protokola br.1., ne može primijeniti. Zbog toga nema povrede članka 14.

Članak 13.

Sud je smatrao da članak 13. ne ide toliko daleko da jamči pravno sredstvo koje bi omogućilo da država koja je ratificirala Konvenciju bude tužena pred svojim domaćim tijelima temeljem tvrdnje da je domaće zakonodavstvo suprotno Konvenciji. Slijedom rečenog, nema povrede članka 13.

Članak 8.

Sud je utvrdio da je podnositeljeva nesigurnost, u smislu je li bio izložen riziku svojim sudjelovanjem u testiranju provedenom u Porton Downu, realno mogla uzrokovati znatnu nelagodu i stres, što je i dokazano. Od početka svojih zdravstvenih problema, od 1987. godine, podnositelj je uporno, kroz različita sredstva, tražio relevantne podatke o svom sudjelovanju u testiranju.

Dok je PAT, s jedne strane, utvrdio da ne postoji pouzdani dokaz iz kojeg bi proizišla uzročna veza između testiranja i podnositeljevog zdravstvenog stanja, s druge strane, iako tek 2004. godine, Visoki sud (High Court) je dozvolio žalbu i vratio predmet natrag PAT-u pred kojim se predmet i dalje vodi.

Veliki broj "relevantnih podataka" o testiranju tijekom 1963. godine postojali su i 1966. godine. Međutim, Vlada nije učinila vjerojatnom da je postojao bilo kakav odlučujući razlog za zadržavanje navedenih podataka. Nakon revizije određenih dokumenata i promjene njihovih klasifikacija Vlada je tvrdila da "ništa važno" nije zadržano iz razloga nacionalne sigurnosti.

U takvim uvjetima, Sud je smatrao da je pozitivna obveza nalagala da se omogući "djelotvorni i dostupni postupak", koji će omogućiti podnositelju pristup "svim relevantnim i odgovarajućim podacima" koje bi mu omogućile da procijeni rizik kojem je bio izložen za vrijeme sudjelovanja u testiranju. Osobi poput podnositelja, koja je uporno tražila uvid u podatke izvan parničnog postupka, ne može biti nametnuta obveza pokretanja parničnog postupka kako bi dobila pravno na uvid. Mora postojati strukturirani postupak uvida u podatke.

Međutim, različita medicinska i politička sredstva dostupna u slučaju podnositelja dovela su do djelomičnog uvida u podatke. Osim toga, mogućnost dobivanja obavijesti i medicinska studija započeti su tek 10 godina nakon što je podnositelj započeo svoju potragu za podacima i nakon što je podnio zahtjev Sudu.

Što se tiče mirovinske sheme iz 1998. godine, Sud je uzeo u obzir teškoća koje su imale domaće vlasti, čak i u sudskom kontekstu pred PAT-om, pribavljajući podatke prema nalogu iz Pravila 6. predsjednika PAT-a. Iako je uzeo u obzir samo razdoblje nakon donošenja naloga iz Pravila 6. predsjednika PAT-a u veljači 2001. godine, uvid u dokumente je bio ograničen na vrlo malo podataka i nakon četiri godine nije potpun. PAT je, također, opisao kao "zabrinjavajuće" teškoće koje je podnositelj doživio prilikom pribavljanja podataka. To ukazuje na poteškoće u ostvarivanju detaljnog i strukturiranog pristupa podacima koji traje i danas, otklanjajući mogućnost da osoba koja je bila u Porton Downu ima pristup podacima koji se tamo nalaze a koji bi toj osobi omogućili da dođe do svih relevantnih i dostupnih podataka. Očigledno je da su određeni podaci, s obzirom na svoje vrijeme stvaranja i prirodu, donekle proslijeđeni dalje, tako da je utvrđivanje lokacije svih relevantnih podataka bilo, i još uvijek jest, prilično teško odrediti. Međutim, nepostojanje bilo kakve obveze davanja podataka pomoglo je njihovoj disperziji i onemogućilo pravo pojedinca da dobije relevantan i odgovarajući uvid u njih.

Na kraju, Program medicinske procijene dobrovoljaca iz Porton Downa (Porton Down Volunteers Medical Assessment Programme) uključivao je samo 111 osoba bez kontrolne grupe, pri čemu je 3000 pripadnika oružanih snaga sudjelovalo u testiranju nervnog plina, s

druge strane 6000 osoba bilo je izloženo iperitu, dok su neki bili uključeni u testiranje oba plina. Potpuna epidemiološka studija započela je tek 2003. godine i još nije dovršena.

U takvim okolnostima Sud je smatrao da Ujedinjeno Kraljevstvo nije ispunilo svoju pozitivnu obvezu i osiguralo djelotvoran i dostupan postupak koji bi dozvolio pristup svim relevantnim i odgovarajućim podacima koji bi podnositelju omogućili procijeniti rizik kojem je bio izložen za vrijeme svog sudjelovanja u testiranju. Zbog toga je došlo do povrede članka 8.

Članak 10.

Sud podsjeća da sloboda dobivanja podataka zabranjuje državi da ograniči osobi da dobije podatak koji drugi žele ili su željeli razdijeliti te da se ta sloboda ne može tumačiti na način da državi nametne, u okviru okolnosti kakve su izložene u slučaju podnositelja, pozitivnu obvezu širenja informacija. Zbog toga nema miješanja u podnositeljevo pravo na primanje informacija kako je to zaštićeno člankom 10.

PRAVIČNA NAKNADA I TROŠKOVI

Sud je podnositelju dosudio iznos 8 000 EUR na ime nematerijalne štete u odnosu na utvrđenu povredu iz članka 8., te iznos od 47 000 EUR na ime naknade troškova umanjene za iznos 3 228,72 EUR